

Mestna občina
Ljubljana

Pravljičarska dejavnost v Mestni knjižnici Ljubljana

2015

Pravljičarska dejavnost v Mestni knjižnici Ljubljana

Priprava dokumenta: Bernarda Meserko, Tone Obadič, Mojca Poberaj, Ida Mlakar, Cvetka Kavčič Kudrevičius, Erika Žitko, Branka Golob, Nataša Grubar Praček, Katja Jevc, Manca Ratkovič, Veronika Rijavec Pobežin

Jezikovni pregled: Manca Ratkovič

Mestna knjižnica Ljubljana, avgust 2012 (različica 1)

Dopolnjeno: december 2015

VSEBINA

1	DELOVNA SKUPINA.....	4
1.1	NALOGE DELOVNE SKUPINE	4
1.2	OPRAVLJENO DELO.....	5
2	UVOD	6
3	STATISTIKA IN ANALIZA UR PRAVLJIC V MKL.....	7
3.1	STATISTIKA UP V MKL	7
3.2	VRSTE UP V MKL.....	8
3.3	POGOSTOST IZVAJANJA POPOLDANSKIH UP.....	8
3.4	IZVEDENO ŠTEVILO UP IN IZVAJALCI	9
3.5	ANALIZA ANONIMNE ANKETE	10
3.6	PRIMERJAVA Z NEKATERIMI SPLOŠNIMI KNJIŽNICAMI V SLOVENIJI.....	11
4	PRAVLJIČARSKA DEJAVNOST.....	12
4.1	SPLOŠNO	12
4.2	V KNJIŽNICAH MKL.....	12
4.3	NAMEN UP.....	12
4.4	CILJ UP.....	13
4.5	IZVAJALCI	13
4.6	DELO PRAVLJIČARJA.....	14
4.6.1	<i>Izbor pravljíc</i>	<i>14</i>
4.6.2	<i>Prostor in čas</i>	<i>14</i>
4.6.3	<i>Komu so namenjene UP.....</i>	<i>15</i>
4.6.4	<i>Dodatne aktivnosti na UP.....</i>	<i>15</i>
4.6.5	<i>Pomoč pri izvedbi</i>	<i>15</i>
4.6.6	<i>Standardi za izvedbo UP.....</i>	<i>15</i>
5	STATUS PRAVLJIČARJA	16
5.1	KRITERIJI ZA STATUS PRAVLJIČARJA:	16
5.2	DOLŽNOSTI PRAVLJIČARJA:	16
5.3	PRAVICE PRAVLJIČARJA:	17
5.4	IZOBRAŽEVANJA ZA PRAVLJIČARJE.....	17
5.4.1	<i>Usposabljanje zunanjih izvajalcev.....</i>	<i>17</i>
6	PROMOCIJA UR PRAVLJIC	19
	ZAKLJUČEK	20
	PRILOGI	21
	PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	21
	PRILOGA 2: POSREDOVANJE »ŽIVE BESEDE« NA URAH PRAVLJIC V SPLOŠNI KNJIŽNICI	22

1 DELOVNA SKUPINA

Delovna skupina za organizacijo pravljíčarske dejavnosti v Mestni knjižnici Ljubljana (MKL) je bila sklicana in imenovana s Sklepom o imenovanju delovne skupine za organizacijo pravljíčarske dejavnosti v MKL, ki ga je izdala direktorica MKL, mag. Jelka Gazvoda, 7. 4. 2011.

Delovna skupina se je sestala 4. 5. 2011, 9. 6. 2011, 10. 1. 2012, 21. 2. 2012, 20. 2. 2013, 8. 4. 2014, 23. 4. 2014, 3. 6. 2014 in 10. 12. 2014.

Udeleženci delovne skupine so se redno udeleževali sestankov, v primeru upravičene odsotnosti pa poskrbeli za nadomeščanje. Krog delovne skupine je nekoliko širši, kot je bilo določeno s Sklepom o imenovanju delovne skupine za organizacijo pravljíčarske dejavnosti v MKL. Pri zbiranju idej, pobud, podatkov in oblikovanju končnega dokumenta o pravljíčarski dejavnosti so aktivno in konstruktivno sodelovali:

- Cvetka Kavčič Kudrevičius, Branka Golob (KJM),
- Katja Jevc, Nataša Grubar Praček (KB),
- Tone Obadič (KOŽ),
- Ida Mlakar (Pionirska – CMKK),
- Mojca Poberaj (KŠ),
- Veronika Rijavec, Erika Žitko (SDU),
- Bernarda Meserko, vodja delovne skupine, Manca Ratković (KPV).

1.1 Naloge delovne skupine

Naloge delovne skupine, kot so bile določene s Sklepom o imenovanju delovne skupine za organizacijo pravljíčarske dejavnosti v MKL s strani direktorice Jelke Gazvoda, so:

- cilji izvajanja ur pravljíc v MKL,
- analiza stanja in obsega izvajanja ur pravljíc v MKL,
- izhodišča, kriteriji in organizacijski sistem za ure pravljíc v MKL,
- kadrovski vidik,
- delo pravljíčarja pri izvedbi UP,
- različne ciljne skupine otrok,
- način izvajanja (zaposleni/zunanji izvajalci),
- uvajanje, usposabljanje,
- preverjanje kvalitete,
- pregled možnosti izobraževanja za pravljíčarje in strokovno javnost v okviru Učnega centra MKL.

1.2 Opravljeno delo

V delovni skupini za organizacijo pravljíčarske dejavnosti v MKL smo:

- izpostavili najbolj težavna vprašanja na področju pravljíčarske dejavnosti v MKL in iskali rešitve;
- vpeljali v enotno rabo pravilen termin »ura pravljíc« (v nadaljevanju dokumenta v rabi s kratico UP), ki edini označuje uro, ki je namenjena pripovedovanju pravljíc. Termin »pravljíčna ura«, ki je ponekod še v rabi, ima namreč povsem drug pomen;
- pregledali statistiko UP in analizirali stanje in obseg UP v MKL;
- pridobili podatke o pravljíčarski dejavnosti nekaterih splošnih knjižnic v Sloveniji;
- izvedli anonimno anketo med pravljíčarji v MKL;
- pripravili Dokument o pravljíčarski dejavnosti v MKL;
- v prilogi uporabili članek Ide Mlakar *Posredovanje »žive besede« na urah pravljíc v splošni knjižnici* kot pomembno teoretično izhodišče tega dokumenta.

2 UVOD

Ob združitvi splošnih knjižnic, ki delujejo na območju Mestne občine Ljubljana in v primestnih občinah, v enotno knjižnico MKL, junija 2008, se je poleg nekaterih poenotenj izoblikovala tudi zahteva in želja po poenotenju izvedb UP v vseh knjižnicah MKL, z namenom izboljšanja kvalitete UP, izmenjave izkušenj izvajalcev, ugotavljanja potreb in pomanjkljivosti ter tudi zaradi želje po združitvi bogate in raznolike več desetletne tradicije izvajanja UP v ljubljanskih splošnih knjižnicah.

Dokument o pravljíčarski dejavnosti MKL je nastal iz številnih strokovnih pobud in dolgoletnih praktičnih izkušenj članov delovne skupine. Dokument upošteva raznolike tradicije pripovedovanja pravljíc vseh knjižnic MKL, dobre prakse pripovedovanja pravljíc in izvajanja UP, pogojev in načina dela pravljíčarjev ter tudi pomanjkljivosti na tem področju. Podaja osnovna načela, izhodišča in smernice za potek pravljíčarske dejavnosti v MKL in njen nadaljnji razvoj, ureja status knjižničarja – pravljíčarja ter podaja osnovne standarde, smernice in priporočila za izvedbo posamezne UP v MKL.

3 STATISTIKA IN ANALIZA UR PRAVLJIC V MKL

Podlaga in temelj Dokumenta o pravljíčarski dejavnosti MKL sta med drugim tudi statistika in analiza izvajanja UP v MKL ter praksa izvajanja UP v nekaterih drugih splošnih knjižnicah v Sloveniji.

3.1 Statistika UP v MKL

V poročilu o delu MKL za leto 2010 je razvidno, da je bila produkcija popoldanskih ur pravljíc obsežna. Izvedli smo 741 popoldanskih UP, ki jih je obiskalo 9.286 obiskovalcev, leto kasneje, leta 2011, smo zabeležili 666 UP in 7.918 obiskovalcev.

Zadnji dve leti v kategorijo UP beležimo tudi obiske skupin otrok, ki so obiskali knjižnico izključno za poslušanje pravljíce (običajno gre za zaključene, predhodno najavljene skupine otrok, ki večkrat v istem letu v dopoldanskem času obiščejo knjižnico). Število izvedenih UP se je tako v letu 2013 še povečalo, prav tako se je v obdobju štirih let v povprečju za štiri na izvedeno UP povečalo število obiskovalcev.

Leto	Št. UP	Št. obiskovalcev UP	Povprečno št. obiskovalcev na posamezno UP
2010	741	9.286	12,53
2011	666	7.918	11,89
2012	736	9.578	13,01
2013	762	12.682	16,64

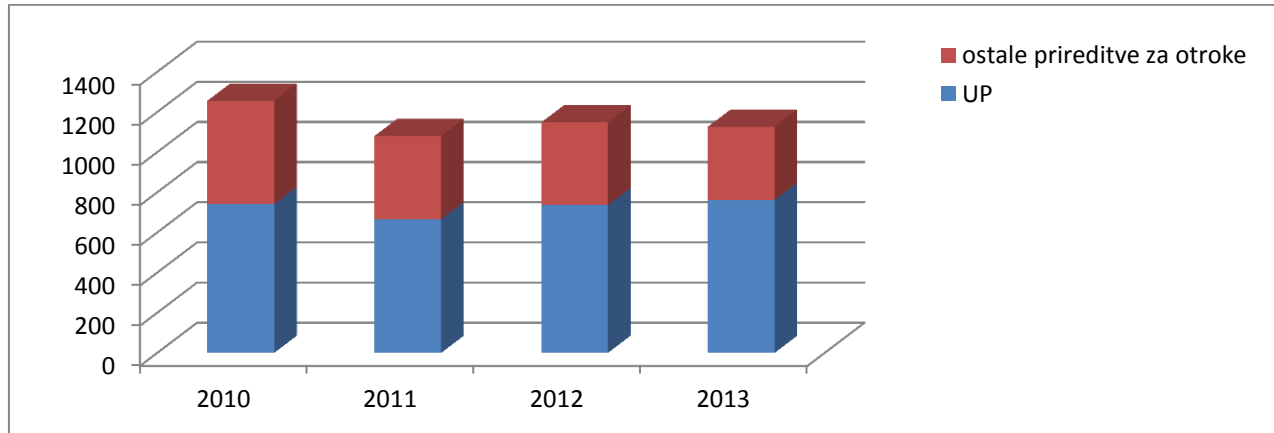
Tabela 1: Število UP in obiskovalcev UP v MKL v obdobju 2010–2013

Popoldanske UP obsegajo največji delež med prireditvami za otroke. Skupnih prireditev za otroke leta 2010 je bilo 1.256, leta 2011 je padlo na 1.080 in kasneje zopet začelo naraščati.

Leto	Št. prireditev za otroke	Št. obiskovalcev prireditev za otroke	Povprečno št. obiskovalcev
2010	1.256	22.463	17,88
2011	1.080	14.778	13,68
2012	1.148	16.715	14,56
2013	1.127	19.998	17,74

Tabela 2: Število prireditev za otroke in obiskovalcev prireditev za otroke v MKL v obdobju 2010–2013

Izrazito zmanjšanje števila obiskovalcev leta 2011 v primerjavi s predhodnim letom ima več vzrokov: (1) spremenjena metodologija beleženja podatkov (do leta 2011 smo v poročila o delu beležili oceno števila obiskovalcev, ki naj bi si ogledali razstave, od leta 2011 naprej pa beležimo le obiskovalce, ki se udeležijo otvoritve razstave); (2) v poročilu ne beležimo več rednih razstav knjig, ki jih izpostavljamo na oddelkih za otroke in mladino; (3) v letu 2011 se je v večjem obsegu zmanjšalo število gledaliških, lutkovnih in glasbenih predstav, ki jih obišče večje število obiskovalcev.

Graf 1: Delež UP glede na celotno število prireditev za otroke v MKL v obdobju 2010–2013

Delež UP glede na celotno število prireditev za otroke v MKL v obdobju 2010–2013 se povečuje, kar potrjuje dejstvo, da so UP najpomembnejša bibliopedagoška dejavnost za otroke z dolgoletno tradicijo, ki jo v naših knjižnicah izvajajo mladinski knjižničarji.

3.2 Vrste UP v MKL

Glede na starost uporabnikov:

- za otroke 2+ z igralno urico (redno v KPV, od 2014 dalje tudi v KŠ),
- za otroke 4+ (redno),
- za odrasle (občasno).

Glede na termin in vrsto uporabnikov:

- za naključne uporabnike (praviloma popoldan),
- za zaključene skupine (praviloma dopoldan).

Glede na jezik:

- slovenske,
- angleške,
- izjemoma drugi tuji jeziki.

Glede na obliko:

- UP (pripovedovanje, ki mu sledi ročno ustvarjanje ali igranje),
- UP z živalmi (otroci berejo kužkom),
- Pravljična joga (otrok in starš v paru).

3.3 Pogostost izvajanja popoldanskih UP

UP smo v prvi polovici leta 2013 redno izvajali v 26-ih¹ knjižnicah MKL, pogostost izvajanja UP je bila prilagojena posamezni knjižnici in okolju, v katerem se nahaja:

- v 17-ih knjižnicah vsak teden, 4x–5x na mesec (KB, KJM, KOŽ, KPV, KŠ, dr. France Škerl, Črnuče, Fužine, Gameljne, Glinškova ploščad, Jarše, Polje, Rudnik, Savsko naselje, Šentvid, Škofljica, Zalog);
- v treh knjižnicah 2x na mesec (Horjul, Ig, Zadvor);
- v šestih knjižnicah 1x na mesec (Brdo², Brezovica, Dobrova, Frana Levstika, Grba, Podpeč).

¹ Sezona izvajanja UP se lahko razlikuje, na kar vplivajo različni dejavniki.

3.4 Izvedeno število UP in izvajalci

Struktura pravljíčarjev v letu 2013:

- 25 zaposlenih,
- 7 študentk,
- 7 upokojenk (med njimi ena vzgojiteljica) in
- 1 samozaposlena (učiteljica angleškega pouka).

Januarja 2013 smo izvedli 81 UP:

- 42 ur pravljíc – 19 zaposlenih,
- 39 ur pravljíc – 14 študentov in pogodbenih izvajalcev.

Izvajalci UP v posameznih knjižnicah v januarju 2013:

Knjižnica	Št. UP	Notranji izvajalci	Zunanji izvajalci
Bežigrad	4		2
Črnuče	5	1	1
dr. France Škerl	5		(1)
Glinškova	5		(1)
Savsko naselje	3		1 + (1)
Jožeta Mazovca	4	2	1
Fužine	4	2	
Jarše	4	1	(1)
Polje	5	1	
Zadvor	2	(1)	(1)
Zalog	4	1 + (1)	(1)
Otona Župančiča	5	2	(1)
Prežihov Voranc	4	4	
Brdo	1	(1)	
Grba	1	1	
Rudnik	4	(1)	2
Brezovica	1	1	
Podpeč	1		1
Dobrova	1		1
F. Levstika	1		1
Horjul	2		2
Ig	2		1 +(1)
Škofljica	4		(2)
Šiška	4	3	
Gameljne	2		1
Šentvid	3	(2)	
Skupaj ur	81	19 (6 na različnih lokacijah)	14 (6 na različnih lokacijah)

Tabela 3: Število UP in izvajalci UP v januarju 2013

UP v MKL so zelo dobro utečena redna dejavnost. V nekaterih knjižnicah so ure pravljíc izrazito dobro obiskane – tudi preko 30³ otrok na UP.

² Knjižnica Brdo je konec decembra 2013 prenehala delovati in je nadomeščena s postajališčem Potujoče knjižnice.

³ V sezoni 2013/14 je v večini knjižnic število obiskovalcev še naraslo, kar pripisujemo enotni promociji in spremenjenemu konceptu spremljanja obiskov ter trenutni gospodarski situaciji (socialna vloga knjižnic). Otroci v svoj Dnevnik pravljíc ob obiski UP prejmejo žig in na koncu sezone pohvalo ter simbolno darilce. V KŠ je obisk UP

Za kvalitetno izvedbo UP je potrebno zagotoviti ustrezno število pravljicarjev. Glede na rezultate anonimne ankete, ki so predstavljeni v naslednjem poglavju, so knjižničarji – pravljicarji pripravljene izvesti 2–8 UP mesečno. V primerjavi s podatki o izvedenih UP v januarju 2013 to predstavlja 10–40 izvajalcev.

3.5 Analiza anonimne ankete

Analiza je narejena na podlagi anonimne ankete, izvedene med zaposlenimi knjižničarji – pravljicarji. Z anketo smo želeli ugotoviti stanje na področju dela pravljicarjev v MKL, na kakšen način izvajajo UP, koliko časa imajo oziroma potrebujejo za priprave in pripravljenost zaposlenih knjižničarjev – pravljicarjev za izvajanje UP izven knjižnice, v kateri sicer delujejo. Na anketne vprašalnike je odgovorilo 14 zaposlenih knjižničarjev – pravljicarjev (od 25 knjižničarjev – pravljicarjev v letu 2013 je to malo več kot polovica; 56 %).

Rezultati so sledeči:

- produkcija izvedenih UP na anketiranega se giblje od 11 do 30 UP na sezono. Polovica občasno izvaja dve (ali več) UP v enem dnevu;
- mesečno so pripravljene prevzeti 2–8 UP;
- večina bi isto pravljico ponovila večkrat;
- 10 anketiranih meni, da mora biti pravljicar stalen, 4 pa, da to ni nujno potrebno;
- za pripravo na novo UP v povprečju potrebujejo 3–6 ur;
- polovica anketiranih pravljice prevaja. Največ iz angleškega jezika (7), italijanskega (4), nemškega (3), pa tudi iz srbskega, hrvaškega, španskega in francoskega jezika;
- enakomerno so zastopane ljudske in avtorske pravljice ter slikanice. Nekateri pripovedujejo predvsem ljudske, drugi raje avtorske oziroma se poslužujejo zgolj slikanic;
- največ anketiranih (11) pove dve pravljici, nekaj pravljicarjev tudi do tri pravljice na srečanje;
- UP v povprečju traja 45–60 minut;
- vsi anketirani so mnenja, da je izvajanje popoldanskih UP zahtevnejše;
- večina anketiranih je pripravljena pripovedovati pravljice otrokom med 4. in 8. letom, 9 bi jih pripovedovalo tudi otrokom, mlajšim od 4-ih let, odraslim pa trije;
- 8 anketiranih predstavlja na UP tudi knjižne novosti;
- 11 anketiranih pripravi UP občasno na določeno temo;
- 11 anketiranih po končanem pripovedovanju ustvarja skupaj z otroki, eden otroke pogosti z dobrotami, eden UP izvaja med delom na izposoji in se po končani UP takoj vrne na delovno mesto.

Glede na rezultate ugotavljamo, da v MKL obstaja raznolikost na področju urejenosti dela izvajalcev UP, tu mislimo predvsem na različen položaj pripovedovalcev pravljic glede njihovih delovnih pogojev. Z anketo smo ugotovili tudi pripravljenost anketiranih za izvajanje UP izven knjižnic, v katerih sicer delujejo.

presegel 50 obiskovalcev, kar otežuje kvalitetno izvedbo. Predlog za morebitno uravnoteženje obiska je, da se ista vsebina UP z istim pravljicarjem izvede dvakrat tedensko.

3.6 Primerjava z nekaterimi splošnimi knjižnicami v Sloveniji

Za podatke o izvajanju popoldanskih UP in o pogojih dela pravljicarja smo spomladi 2011 zaprosili tudi nekatere večje splošne knjižnice v Sloveniji. Informacije, ki so nam jih zaupali, so sledeče:

- v **Knjižnici Mirana Jarca v Novem Mestu** vse UP izvaja zaposlena knjižničarka – pravljíčarka Irena Muc. Ure za pripravo se ji štejejo kot povečan obseg dela, saj pripravo izvaja doma;
- v **Knjižnici Celje** vse UP izvede zaposlena knjižničarka – pravljíčarka Dragica Mustač. Ur za pripravo nam ni zaupala;
- v **Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka** vse UP (razen ene na mesec) izvede zaposlen knjižničar – pravljíčar. Ur za pripravo nam ni zaupal;
- v **Mariborski knjižnici** izvaja UP 14⁴ zaposlenih knjižničark – pravljíčark, ki izvajajo zgolj bibliopedagoške dejavnosti in imajo prilagojen delovni čas: dva tedna dopoldan, en teden popoldan. Za priprave nimajo predpisanih ur, saj je priprave možno v glavnem opraviti v delovnem času, v službi.

Delovna skupina za pravljíčarsko dejavnost je za ohranjanje stikov, pretok informacij in idej med MKL in Mariborsko knjižnico na področju pravljíčarstva imenovala sodelavca Toneta Obadiča⁵.

⁴ V okviru strokovne izmenjave sta kolega iz Mariborske knjižnice posredovala podatek, da je trenutno v njihovi knjižnici pet knjižničark – pravljíčark, ki izvajajo UP v 17 knjižnicah in v bolnišnici.

⁵ Tone Obadič se bo dogovoril za ogled Mariborske knjižnice in dogodka s predstavitvijo pravljíčarske dejavnosti za knjižničarje – pravljíčarje MKL. Predvideni čas izvedbe je jesen 2016.

4 PRAVLJIČARSKA DEJAVNOST

4.1 Splošno

Pravljičarska dejavnost je ena izmed oblik bibliopedagoškega dela, s katero v splošnih knjižnicah izvajamo knjižno, književno in knjižnično vzgojo, praviloma s predšolskimi in šolskimi otroci ter z njihovimi starši oziroma vzgojitelji in učitelji.

V slovenskih splošnih knjižnicah se pravljičarska dejavnost izvaja že dobrih 50 let. Pravljice in zgodbe v knjigah in slikanicah, ki jih pravljičarji v knjižnicah z živo besedo oživijo, postajajo za poslušalce zanimive, hudomušne, napete in poučne. Otroci jih z veseljem in zanimanjem poslušajo in se nad njimi vedno znova navdušujejo, saj jih seznanjajo s stvarnim in pravljичnim svetom.

Poslušanje pravljic je za otroka odlična razvojna spodbuda, saj s pripovedovanjem zgodb vplivamo na otrokov čustveni, miselni, domišljjski, izkustveni ter moralni svet. S tovrstno bibliopedagoško dejavnostjo načrtno in preiščljeno usmerjamo otroke v svet literature in umetnosti ter jim vzbujamo občutek za kvalitetno pripoved. S pravljico pa otrokom in ostalim poslušalcem poleg književne približamo tudi druge zvrsti umetnosti, kot so likovna, gledališka in lutkovna.

4.2 V knjižnicah MKL

Glede na številne pozitivne učinke pravljичne dejavnosti, glede na dolgoletno tradicijo v knjižnicah MKL in glede na družbeno situacijo (zmanjševanje bralno aktivnih), je naloga MKL, da se za izvajanje pravljичne dejavnosti ustvarijo in izvajajo ustrezni pogoji, ki imajo za posledico zagotavljanje UP na visokem nivoju. Zavedati se moramo odgovornosti in škode, kadar so UP izvedene neprofesionalno, bodisi zaradi neprimernih izvajalcev (študenti) ali pa zaradi neustreznih pogojev (hkratno delo na izposoji ali informacijah).

4.3 Namen UP

Osnovna premisa za pripravo Dokumenta o pravljičarski dejavnosti v MKL je posebno mesto UP kot pomembne dejavnosti v splošni knjižnici. UP so v splošni knjižnici temelj za kontinuirano kvalitetno promocijo branja, knjižnic ter pokazatelj kvalitetnih knjig. So ena izmed pomembnejših dejavnosti splošnih knjižnic pri razvoju bralnih zmožnosti oziroma jezikovne kompetence. Z vsako UP knjižničar – pravljičar vzpostavlja neposreden stik s svojim okoljem, saj povezuje bralca, knjigo in knjižnico. Izvedba UP je javni nastop, UP je pravljičarjevo avtorsko delo.

UP ima specifično kulturno, estetsko in bibliopedagoško vrednost, v kateri se prepletajo knjižna, književna in knjižnična vzgoja, posredovanje umetniške besede, podajanje znanja iz različnih področij človeške vednosti, spodbujanje ustvarjalnosti, kreativnega mišljenja in promocija vrednot. Ena izmed pomembnih vrednosti UP pa je zagotovo tudi njen socialni vidik.

V času, ki je namenjen pripovedovanju pravljic, je tudi čas za druženje, srečevanje ljubiteljev zgodb in knjig, izmenjavo mnenj in tudi čas za poslušanje drug drugega. Kot taka UP ustvarja družbeno pomembno okolje, ki je za otroke in odrasle varno, prijetno in poučno. Pravljičar ima pri tem ključno mentorsko

vlogo: predstavlja izbrano zgodbo, priporoča kvalitetno leposlovje, svetuje otrokom in odraslim ter promovira knjige in knjižnico.

UP so namenjene širokemu krogu poslušalcev, ne le otrokom, temveč tudi odraslim. Z UP zaposleni v splošnih knjižnicah med drugim vzpostavljajo tudi aktivno sodelovanje z zaposlenimi v vrtcih, šolah in drugih institucijah.

4.4 Cilj UP

UP je temeljna dejavnost skupinskega bibliopedagoškega dela v splošni knjižnici. Cilj UP je načrtno in premišljeno uvajanje otrok v svet literarne in likovne estetike. V središče UP sta postavljeni knjiga in knjižnica.

S pravljíčarsko dejavnostjo v splošnih knjižnicah:

- spodbujamo otroke, starše, sorodnike in skrbnike otrok k rednemu obiskovanju knjižnice,
- navdušujemo otroke in starše, da si knjige v knjižnici izposodijo,
- navajamo otroke in starše k uporabi ostalih knjižničnih storitev (čitalnica, kotiček za starše, uporaba računalnikov, izobraževanja in prireditve ...),
- navajamo otroke na samostojno uporabo knjižnice,
- seznanjamo in opozarjamo na kakovostno mladinsko literaturo,
- razvijamo ljubezen do knjig,
- uvajamo otroke v svet literature in umetnosti,
- spodbujamo starše, da sami berejo otrokom,
- aktivno sodelujemo z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami,
- izobražujemo strokovno javnost.

Pravljičarska dejavnost torej:

- razvija literarni okus in širi besedišče,
- širi otrokovo domišljijo in vpliva na otrokov celostni razvoj,
- spodbuja bralni razvoj in spodbuja k samostojnemu branju,
- širi otrokova obzorja in povezuje družinske člane.

4.5 Izvajalci

Izvajalec UP je praviloma mladinski knjižničar, ki dobro pozna literaturo za otroke in je v rednem stiku z mladimi poslušalci in bralci, starši, vzgojitelji in učitelji. Ima potrebne kompetence za promocijo bralne kulture v specifičnem okolju splošne knjižnice, pri čemer je zelo pomembno njegovo poznavanje knjižnične zbirke, zmožnost dela z otroki in odraslimi ter poznavanje dela na mladinskem oddelku. Prav tako je pomembna njegova stalnost, saj se predvsem otroci navadijo na enega človeka.

4.6 Delo pravljicarja

Pravljičar je organizator in izvajalec UP. Pravljični dogodek zasnuje, organizira in izvede samostojno. Iz poročila za leto 2013 je razvidno, da so skoraj dve tretjini UP izvedli zaposleni, ostalo pa zunanji izvajalci (zunanji: 273, 35,83 %; zaposleni: 489, 64,17 %)⁶.

Za kvalitetno pripravo UP in spremljevalne dejavnosti zaposleni potrebuje dodatni čas v okviru delovnega časa (izbor pravljic, priprava materiala za ustvarjanje, ki sledi pripovedovanju ...), ki poteka že v dneh pred UP.

Delo pravljicarja obsega:

- 1) iskanje in izbor za pripovedovanje (izbira pravljice, zgodbe, teme);
- 2) branje pravljic (prebere se večje število in kasneje naredi izbor dveh ali treh);
- 3) prevod pravljice;
- 4) učenje pravljice (glasovna priprava, izgovorjava, izbor glasovnih poudarkov, interpretacija itd.);
- 5) program UP (zasnova celotne UP);
- 6) priprava na izvedbo UP
- 7) izvedba UP:
 - priprava prostora,
 - sprejem otrok in staršev,
 - priprava in motivacija otrok na poslušanje,
 - izvajanje (pripovedovanje pravljic, branje pesmic, zastavljanje ugank ipd.),
 - ustvarjanje z otroki in s starši,
 - poslavljanje,
 - pospravljanje prostora.

4.6.1 Izbor pravljic

Za posamezno UP izvajalec pripravi največ tri pravljice, ki so avtorske, klasične, ljudske ali sodobne. Izbor je raznovrsten, predvsem pa tako izbran, da ga lahko pripovedovalec posreduje sproščeno in doživeto.

Glavni kriterij pri izboru so pripovedovalčevi notranji nagibi. Da je zgodba lahko podana prepričljivo, mora biti vseč najprej pripovedovalcu samemu. Za popestritev so dobrodošle uganke in pesmi, ki zapolnijo čas med eno in drugo pravljico. Prav tako je koristno pripraviti in predstaviti knjižno gradivo, ki se navezuje na izbrane pravljice (dela istega avtorja ali ilustratorja, podobne slikanice in poučne knjige ter tudi neknjižno gradivo). Način pripovedovanja je skladen s pripovedovalčevo lastno pripovedno poetiko in sposobnostmi (lutke, slikanice, petje, uporaba inštrumentov).

4.6.2 Prostor in čas

UP se izvaja praviloma v pravljlični sobi ali na posebnem območju knjižnice, kjer se lahko vzpostavita mir in intimno vzdušje.

⁶ Tudi sicer je razmerje med izvajalci 1.127 prireditvev za otroke v letu 2013 v prid notranjim izvajalcem (zunanji: 394, 34,96 %; zaposleni: 733, 65,04 %). Pri prireditvah za odrasle je situacija obratna: od 1.160 prireditvev za odrasle v letu 2013 so jih le slabo petino izvedli zaposleni, preostanek pa zunanji izvajalci (zunanji: 945, 81,47 %, zaposleni: 215; 18,53 %).

Pred pripovedovanjem potrebuje knjižničar – pravljicar vsaj pol ure časa za pripravo na UP, kar omogoči vodja OE že pri načrtovanju urnikov organizacije dela. Knjižničar – pravljicar mora imeti dovolj časa, da se pred začetkom pripovedovanja umiri, pripravi prostor in ga po zaključku pospravi.

UP traja dve uri. Ta čas vključuje pripravo prostora in sprejem otrok (1/2 ure), izvedbo programa (1 ura), po izvedbi pogovor z obiskovalci in slovo ter pospravljanje (1/2 ure). Pripovedovanje traja okoli pol ure, temu lahko sledijo še druge dejavnosti, vezane na povedane zgodbe.

4.6.3 Komu so namenjene UP

UP so namenjene vsem otrokom, ki so sposobni zbranega poslušanja kot ga zahteva sledenje pravljici. Običajno je to od četrtega leta starosti naprej. Namenjene so stalnemu, znanemu občinstvu, kot tudi naključnemu, neznanemu občinstvu.

Praksa v knjižnicah MKL je različna, ponekod so dobrodošli izključno otroci od četrtega do sedmega leta starosti, drugod tudi starši ali drugi odrasli spremljevalci. Takšne priložnosti so dobrodošle tudi za seznanjanje staršev ali drugih odraslih spremljevalcev s knjižnimi novostmi in aktualnostmi na otroških in mladinskih oddelkih. Z UP zaposleni v splošnih knjižnicah med drugim vzpostavljajo tudi aktivno sodelovanje z zaposlenimi v vrtcih, šolah in drugih institucijah.

4.6.4 Dodatne aktivnosti na UP

Različne vrste ustvarjanja so običajne po koncu pripovedovanja, niso pa nujno potrebne. Razlaganju in interpretaciji povedanih pravljic se praviloma izogibamo in pustimo, da jih, tudi zaradi starostne heterogenosti udeležencev, doživljajo in dojemajo vsak po svoje.

4.6.5 Pomoč pri izvedbi

Ob večji skupini otrok je zaželena pomoč prostovoljca, študenta ali dijaka⁷. Obseg del zajema:

- pripravo prostora,
- prisotnost na UP, da lahko izvajalec nemoteno pripoveduje,
- pomoč pri ustvarjalnem delu,
- pospravljanje prostora.

4.6.6 Standardi za izvedbo UP

Pri pripravi standardov smo upoštevali prostorsko kapaciteto posamezne knjižnice, požarno varnost in priporočila pravljicarjev za kvalitetno izvedbo posamezne ure pravljic.

UP so brezplačna dejavnosti, ki jo obiskujejo otroci od četrtega leta dalje sami ali izjemoma z odraslimi spremljevalci. Zaželeno je, da je otrok samostojen, da lahko sledi pripovedovanju in urjenju ročnih spretnosti, ki običajno sledijo ob zaključku UP. Najbolj primerno število otrok na posamezno UP je 15 v manjših knjižnicah oz. knjižnicah, kjer prostor za pripovedovanje ni fizično ločen od preostalih prostorov knjižnice, do 25 v večjih knjižnicah oz. knjižnicah, kjer je pravljična soba. Če odziv otrok več mesecev

⁷ V *Katalogu programov obveznih izbirnih vsebin oz. interesnih dejavnosti za srednješolce v šolskem letu 2015/16* smo objavili program Popoldanske ure pravljic. V sklopu programa želimo pridobivati in usposabljamati dijake za sodelovanje pri izvedbi rednih popoldanskih ur pravljic v knjižnicah. Program v obsegu 30 ur je sestavljen iz dveh delov: uvodnega skupinskega usposabljanja z namenom spoznavanja organizacije in njenih programov in praktičnega dela, ki poteka v paru v sodelovanju z mentorjem (redno tedensko sodelovanje pri izvedbi UP).

zapored presega predvideno število otrok za več kot polovico, razmislimo o uvedbi dodatnega termina, ki ga izvede isti izvajalec z isto vsebino.

5 STATUS PRAVLJIČARJA

Knjižničar – pravljicar je ključen za kvaliteto in izvedbo, saj zgodbe iz knjig s pripovedovano (ne brano!) besedo oživlja in z interpretacijo zgodbe vstopa v interakcijo s poslušalci. Svoje delo opravlja z veliko naravnega talenta, ljubeznijo do otrok, posebnim odnosom do zgodb, knjig in knjižnice. Vloga zahteva od izvajalca tudi specifična strokovna znanja in urejene možnosti za pripravo na vsako posamezno UP. Pri vsaki UP gre za javni nastop, ki je avtorsko delo in od izvajalca zahteva temeljito pripravo ter določene fizične in psihične sposobnosti.

Delovna skupina za pravljicarstvo dejavnost v MKL izhaja iz osnovnega stališča, da naj bo pravljicar zaposleni knjižničar v MKL, ki ima vse potrebne kompetence za promocijo bralne kulture v specifičnem okolju splošne knjižnice. Da UP doseže svoj polni namen, priporoča stalnega pravljicarja ali ekipo pravljicarjev. Otroci se nanje navadijo in se počutijo varni. Med pravljicarjem in otroki se ustvarita pomembna vez zaupanja in domačnost. Na tak način UP postane predvideno redno srečevanje, saj otroci in starši vedo, kaj lahko pričakujejo, kar pripomore k ugledu celotne MKL. Ne nazadnje je tudi pravljicarjem olajšano, kadar poznajo otroke in vedo, kako ravnati z njimi in kako primerno speljati UP.

Vsak pravljicar ima v svojem opisu del in nalog vpisano dejavnost rednega izvajanja UP oziroma status pravljicarja (glej poglavje 4.6 Delo pravljicarja).

5.1 Kriteriji za status pravljicarja:

- zaposlen v MKL (izjeme v oddaljenih knjižnicah),
- seznanjen z aktualno otroško in mladinsko produkcijo,
- svetuje staršem in otrokom pri izbiri knjig,
- ima željo in talent,
- v obdobju od oktobra do aprila/maja vsaj enkrat mesečno izvede popoldansko UP oz. minimalno 6 popoldanskih UP na sezono.

5.2 Dolžnosti pravljicarja:

- izvajanje UP v času od oktobra do aprila/maja;
- pripravljenost občasne izvedbe UP v drugih knjižnicah ali prireditvah MKL⁸;
- pripovedovanje in ne branje zgodb in pravljič;
- redno izpopolnjevanje in izobraževanje na področju pravljicarstva;
- redno spremljanje knjižne produkcije za otroke;
- odzivnost na potrebe uporabnikov in zunanjega okolja;
- aktivno sodelovanje s spletnim urednikom pri podstrani za otroke;

⁸ Sprotno spodbujanje pravljicarjev za izvedbo UP na drugih lokacijah z izobraževanji, s skupnimi projekti, uvajanje meseca izmenjave knjižničarjev – pravljicarjev med knjižnicami mreže MKL ipd.

- pripravljenost sodelovati in izmenjavati mnenja med pravljicarji, ki se vsaj enkrat letno sestanejo (srečanja sklicuje koordinator pravljicarjev MKL);
- s svojim delom širi bralno kulturo in ugled MKL.

5.3 Pravice pravljicarja:

- pravica do priprave na UP;
- priznan čas za pripravo na domu 30 minut na izvedeno popoldansko UP, ure se priznajo na podlagi vpisa UP v skupne Excelove tabele za spremljanje prireditev in izobraževanj;
- omogočena priprava neposredno pred izvedbo (30 min) za pripravo prostora, psihofizično pripravo zaposlenega in primeren sprejem otrok in staršev;
- upravičenost do letne nagrade ob zaključku koledarskega leta (POD);
- pravljicar se lahko odpove statusu iz objektivnih razlogov;
- pravljicarju je omogočeno redno izobraževanje znotraj in zunaj MKL.

5.4 Izobraževanja za pravljicarje

Učni center MKL v sodelovanju s koordinatorjem pravljicarjev vsako leto pripravi načrt za izobraževanje, ki vsebuje:

- izobraževanje za pravljicarje MKL in zunanjo strokovno javnost v izvedbi zunanjih, povabljenih izvajalcev,
- izobraževanje za pravljicarje MKL in zunanjo strokovno javnost v izvedbi pravljicarjev MKL (ali kombinirano z zunanjimi izvajalci).

Možne teme izobraževanj: retorika in javno nastopanje, psihologija otroka, skupinska dinamika, sodobno pravljicarstvo ipd. Delovna skupina pripravi tudi Priročnik za izvajanje UP, ki temelji na tem dokumentu in vključuje koledar širše slovenske dejavnosti za mladinske knjižničarje (izobraževanja, festivali ipd.).

5.4.1 Usposabljanje zunanjih izvajalcev

Usposabljanje je namenjeno pridobivanju praktičnega znanja za izvedbo UP. Je predpogoj za izvajanje popoldanskih UP v MKL in poteka pod nadzorom mentorja⁹.

Sestoji iz dveh delov:

- 1) **opazovanje ure pravljic (hospitacije):**
 - a) najmanj 3-krat (različni pripovedovalci, različne starostne skupine, različno strukturirane skupine);
 - b) po končanem opazovanju se z mentorjem pogovori o izvedeni UP;
- 2) **priprava in izvedba UP**
 - a) 1-krat;
 - b) pred samostojno izvedbo v prisotnosti mentorja pripravi načrt izvedbe UP, ki je del pripravniškega dnevnika.

⁹ Mentorsko delo ni plačano, se pa šteje kot dokazilo za pridobitev višjega naziva. Potrdilo o izvajanju mentorskega dela, ki ga izda Učni center MKL, je priloga k vlogi za pridobitev višjega naziva, ki jo zaposleni pripravi in odda na Ministrstvo za kulturo. Ministrstvo vloge sprejema dvakrat letno (*Pravilnik o napredovanju zaposlenih v javnih zavodih na področju kulture*).

Priporoča se tudi udeležba na strokovnih sredah, ki jih mesečno pripravlja Pionirska – CMKK, in ostalih strokovnih dogodkov (Bologna po Bologni, Pripovedovalski festival ipd).

Ob zaključku usposabljanja prejme potrdilo o udeležbi na celotnem usposabljanju, ki ga izda Učni center MKL.

6 PROMOCIJA UR PRAVLJIC

Pravljičarji v sodelovanju z vodjami knjižnic in koordinatorjem pravljicarjev MKL preverijo lokalne potrebe po vrstah in količini UP, ki bi jih lahko glede na kadrovsko zasedbo izvajali v posamezni knjižnici. Načrt UP se pripravlja vsako leto v začetku septembra in o njem se obiskovalce in člane MKL obvesti o UP s točnim razporedom.

Pripravljena je nova grafična podoba UP v MKL, natisnjeni so plakati, zgibanke za starše, dnevnik pravljic za otroke, kazalke, priponke za pravljicarje.

V dnevniku pravljic otroci zbirajo žige, ki jih dobijo ob obisku UP, ob zaključku prejmejo pohvalo in simbolično darilo MKL.

Mesec november izkoristimo za izmenjavo knjižničarjev – pravljicarjev med knjižnicami mreže MKL.

Vsak pravljicar vsaj enkrat letno poskrbi za promocijsko objavo na spletu, s kratkim poročilom o izbrani UP in fotografijami.

Slika1: Promocijsko gradivo za UP

ZAKLJUČEK

Dokument določa standarde in smernice za izvajanje UP v MKL, ki so nujni pogoj za začetek procesa vzpostavitve čim bolj enotnega, kvalitetnega in prepoznavnega sistema UP v MKL, ki želi biti odprt za nove, sveže ideje.

PRILOGI

Priloga 1: Anketni vprašalnik

- 1) Koliko UP na sezono (v oceni »od–do«) izvede zaposleni knjižničar?
- 2) Koliko UP na mesec bi lahko prevzeli pravljíčarji?
- 3) Ali bi bili pripravljene ponoviti eno UP tudi večkrat?
- 4) Ali menite, da mora biti v knjižnici stalen pripovedovalec pravljíc?
- 5) Koliko časa potrebujete za pripravo na posamezno (novo) UP?
- 6) Ali pravljíce tudi prevajate?
- 7) Kakšen je delež zvrsti pravljíc, ki jih pripovedujete?
- 8) Koliko pravljíc poveste v eni UP?
- 9) Koliko časa traja UP?
- 10) Kaj je za vas bolj zahtevno: izvajanje ur pravljíc za zaključene skupine (VVZ, OŠ) ali popoldanske UP?
- 11) Ali ste pripravljene pripovedovati pravljíce različnim starostnim skupinam, poleg otrok tudi odraslim?
- 12) Ali predstavljate na UP knjižne novosti?
- 13) Ali pripravljate UP na kakšno temo?
- 14) Ali na UP tudi ustvarjate?

Priloga 2: Posredovanje »žive besede« na urah pravljic v splošni knjižnici

(Ida Mlakar, Otrok in knjiga. - ISSN 0351-5141. - Letn. 38, št. 82 (2011), str. 38-48.)

1. Zgodovina ure pravljic na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic

Začetki izvajanja pravljčnih ur sežejo v čas pred letom 1961, zanesljivo pa v leto 1961, v Pionirsko knjižnico v Ljubljani, kamor so jih takratne pionirke slovenske bibliopedagogike (med drugimi Martina Šircelj in Miša Sepe) pospremile med slovenske otroke. S kasnejšim prihodom Marjane Kobe leta 1963 v Pionirsko knjižnico, so se občasne ure pravljic spremenile v redno in sistematično, s teorijo in strokovno literaturo podprte prireditve, ki so se gledovale po tedanji Evropi (Angliji, Češki, Nemčiji – ob tem ne gre spregledati pomena Internationale Jugendnationalbibliothek iz Münchna).

Marjana Kobe poudarja, da je Uro pravljic po tujem vzgledu, nekoliko predelano in v prirejeni obliki, začela izvajati v šolskem letu 1964/65 kot skupinsko obliko bibliopedagoškega dela z mladimi, ki je bila na sporedu redno in večkrat tedensko. Kot oblika skupinske knjižnične, knjižne in književne vzgoje se je »razširila iz ljubljanske PK in utrdila kot ena izmed temeljnih dejavnosti vsake javne mladinske in šolske knjižnice, ki kaj da nase." (Kobe, 1998: 24).

Leta 1972 je bila dejavnost okronana še s priročnikom Ure pravljic za knjižničarje šolskih in splošnih knjižnic, avtoric Martine Šircelj, Marjane Kobe in Alenke Gerlovič, ki so z njim postavile trden teoretski temelj za njeno izvajanje v vseh slovenskih splošnih knjižnicah.

Vse do danes so številni knjižničarji/pravljčarji vanjo prispevali vrsto izvirnih izpeljav in osebnih izvajalskih načinov, tako da je pravljčnih ur na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic danes najbrž toliko, kot je njenih pripovedovalcev.

Marjana Kobe meni, "da Uro pravljic lahko prilagodi svojemu specifičnemu konceptu dela tako rekoč vsaka ustanova, ki se ukvarja z otroki v obravnavanem starostnem obdobju." (Kobe, 1972: 57), in našteva, da jih je smiselno uvajati tako v vrtce, estetsko vzgojne ustanove, zdravstvene zavode, v šolske knjižnice in seveda še posebej v splošne knjižnice z mladinskim oddelkom, predvsem zato, ker je mogoče z njeno pomočjo usmerjati otroka h knjigi in k branju.

Znotraj različnih ciljnih usmeritev, s katerimi ustanove vključujejo uro pravljic v svoje programe, pa prinaša koncept knjižničnih pravljčnih ur svojo specifikko tako na programskem kot izvedbenem nivoju. V njeno središče je namreč postavljena knjiga in knjižnica, knjižničar pa s posredovanjem umetniške besede (v nadaljevanju »žive besede«) hkrati izvaja tudi knjižno, književno in knjižnično vzgojo. Prav možnost sprotnega branja, izbiranja in predstavljanja kakovostnih literarnih besedil za različne starostne skupine otrok je knjižničarjeva izhodiščna prednost, ki mu zagotavlja kompetenten, celosten in zaokrožen pogled, ko se razgleduje za primerno zgodbo v slikanicah, ilustriranih knjigah za otroke ali zbirkah avtorskih in ljudskih pravljic.

Ali če spregovorimo z besedami Marjane Kobe:

»Pri uri pravljic nam gre v bistvu za načrtno, premišljeno usmerjanje in uvajanje otroka v svet umetnosti, v svet literature ter za spodbujanje in kultiviranje otrokovega občutka za njene estetske vrednote.« (Kobe, 1972: 41)

Na uri pravljic se tako bolj ali manj izrazito prepletata dva vidika: bibliopedagoški z umetnostjo posredovanja »žive« umetniške besede.

Kljub jasno zastavljenim temeljem in teoretičnim izhodiščem, zastavljenim v preteklosti, pa ure pravljic na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic ostajajo tudi dandanes dejavnost, ki je na izvedbeni ravni odvisna od bolj ali manj ugodnih pogojev znotraj posameznih splošnih knjižnic. Te so že "od daleč" zelo raznoliki in kar kličejo po ureditvi statusa knjižničarja/pravljčarja. Knjižničarstvo žal še vedno nima enoznačnega odgovora na naslednja vprašanja:

- Kaj je „živa beseda“ v knjižnici, na kakšen način in v kakšni obliki jo posredujemo?
- Ali mladinski oddelki splošnih knjižnic opravljajo svoje poslanstvo v posebni skrbi za otroke, zlasti pri posredovanju „žive besede“ v knjižnici?
- Kdo naj v knjižnici posreduje „živo besedo“?
- Kdo naj oblikuje program za posredovanje „žive besede“?
- Ali naj ima knjižničar/pravljčar poseben status?
- Ali naj bo posredovanje „žive besede“ standardizirana dejavnost?
- Ali ima knjižničar/pravljčar ob svojem rednem delu zagotovljene pogoje, da se na dejavnost lahko pripravi (izbor, izdelava programa, priprava besedila za izvedbo in izvajanje)?

2. Razlika med šolsko, umetniško in knjižničarsko govorno interpretacijo

O tem, kako posredovati »živo besedo« v knjižnici, ne obstaja prav veliko strokovne literature, niti prevedene niti slovensko izvorne. Pri pripravi članka sem se oprla na praktično zasnovan priročnik, z naslovom Storytelling : art and technique avtoric Ellin Greene in Janice M. Del Negro, ki je v preteklem leta doživel 4. ponatis in je še vedno enako uporaben.

Katarina Podbevšek je v svojem delu Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi (Podbevšek, 2006: 51) primerjala šolsko govorno interpretacijo z umetniško. V tabelo sem vnesla specifično knjižničarjeve govorne interpretacije na uri pravljic in izkazalo se je, da je ta dejavnost vmes med obema vrstama interpretacij, vpeta v bibliopedagogiko, a hkrati tudi oblika umetniške besede, ob kateri pripovedovalec razvija svojo lastno pripovedno poetiko.

Šolska govorna interpretacija	Umetniška govorna interpretacija (umetniška beseda)	Pripovedovanje/branje v knjižnici
Javni govor	Javni govor	Javni govor
Del pedagoške dejavnosti	Del igralske umetnosti	Del knjižne, književne in knjižnične vzgoje v knjižnici
Del učne ure	Del nastopa	Del bibliopedagoške dejavnosti, npr. ure pravljic
Učitelj	Igralec	Knjižničar
Šolske okoliščine	Odrske (radijske, televizijske ...) okoliščine	(Pravljična soba, pripovedno območje ...)
Stalno, znano občinstvo	Naključno, neznano občinstvo	Stalno, znano občinstvo in naključno, neznano
Starostno, izobrazbeno enako	Starostno, izobrazbeno različno	Otroci od 4. do 10. leta , lahko tudi odrasli spremljevalci
Neposredna prisotnost publike	Neposredna ali posredna (radio, tv, film itd.) prisotnost publike	Neposredna prisotnost publike
Zahtevan besedni odziv	Nebesedni odziv (aplavz, žvižgi itd.)	Nebesedni odziv, posreden odziv preko spremljajočih dejavnosti
Stalno število poslušalcev	Nestalno	Nestalno
Literarno besedilo (vse zvrsti)	Literarno besedilo (vse zvrsti)	Literarno besedilo (vse zvrsti), tudi neliterarne zvrsti
Govorna sredstva	Govorna sredstva	Govorna sredstva , včasih elementi celostne estetske vzgoje (gib, glasba, likovnost, lutka ...)
Branje, govorjenje na pamet	Branje, govorjenje na pamet	Pripovedovanje, branje, govorjenje na pamet, ob slikanici
Obvezna priprava	Obvezna priprava	Obvezna priprava
Spodbujanje estetskega doživljanja pri učencih	Predstavljanje lastnega doživetja in spodbujanje estetskega doživljanja pri	Predstavljanje lastnega doživetja in spodbujanje estetskega doživljanja pri poslušalcih
Vzgoja	Načelno ni del vzgoje	Del knjižne, knjižnične in književne vzgoje
Zunajbesedilne informacije za učence	Ni zunajbesedilnih informacij (razen gledališki list)	Zunajbesedilne informacije so občasne (npr. kot uvod v dejavnost, napovednik prireditve)
Učitelj izraža svoje stališče do besedila	Igralec izraža svoje stališče do besedila, včasih ob pomoči režiserja, lektorja	Knjižničar izraža svoje stališče do besedila z izborom, pripravo in izvedbo
Načelno ni želje po izvornosti, po lastni poetiki	Želja po izvornosti, inovativnosti, po oblikovanju lastne poetike	Želja po izvornosti, inovativnosti, po oblikovanju lastne poetike

- **Načini posredovanja »žive besede« v splošnih knjižnicah**

Način: pripovedovanje, branje kot BIBLIOPEDAGOŠKA DEJAVNOST		Način: pripovedovanje, branje kot PRIREDITEV (NASTOP)	
bibliopedagoške dejavnosti redne, časovno določene (popoldanske)	bibliopedagoške dejavnosti redne, dogovorjene (dopoldanske)	nastopi z „živo besedo“ občasni	nastopi z „živo besedo“ dogovorjeni
za nenapovedane obiskovalce	za zaključene skupine	v knjižnici	na vabilo različnih ustanov
ure pravljic, vrtec in razred na obisku, pogovori o knjigah, pogovori z avtorji, ure pravljic v tujih jezikih, literarni sprehod, bibliopreventiva, igralna ura s knjigo ...		zaključne prireditve	na festivalih, bazarjih, sejnih, različnih prireditvah

Iz tabele je razvidno, da posredovanje »žive besede« v knjižnicah poteka v okviru različnih rednih ali občnih bibliopedagoških oblik, med katerimi je najbolj zasidrana prav ura pravljic, ki ima tudi najdaljšo tradicijo. Kljub temu ura pravljic ni odrska oblika interpretacije umetniške besede (čeprav je kot nastop lahko tudi to), ampak celoletna bibliopedagoška dejavnost. Ali kot je zapisala knjižničarka in pravljničarka Saša Vegri, » pravljice se presaja od oktobra do maja«.

- **Posredovanje »žive besede« v knjižnicah na uri pravljic**

Posredovanje »žive besede« v knjižnici na urah pravljic je redna bibliopedagoška dejavnost, ki se v večjih knjižnicah odvija enkrat/dvakrat tedensko, v manjših redkeje, lahko tudi enkrat mesečno. Skupine udeleženi otrok so različno velike, v manjših krajih, kjer se dogaja manj kulturnih dogodkov za otroke, 20 in več, v večjih središčih, kjer je kulturna ponudba večja, pa manj, od 10 do 20. Dejavnost je brezplačna, na uro pravljic so povabljeni otroci od 4. do 10. leta starosti (okvirno) sami ali s svojimi odraslimi spremljevalci, ki so ponekod lahko na uri pravljic tudi prisotni. Knjižničarji/pravljičarji sami izdelajo program, običajno za mesec dni vnaprej, in ga objavljajo na spletu ali v svojih programskih napovednikih. Za vsako uro pravljic pripravijo od 1 do 3 pravljice, ki se v programih praviloma ne ponavljajo (možne so ponovitve v manjših enotah). Ker so skupine otrok relativno stalne, se pripovedovalci s tem izognejo, da bi otroci poslušali pravljico, ki jo že poznajo. Iz istega razloga knjižničar/pravljičar izbira zgodbe iz najnoveše produkcije ali manj znanih, že pozabljenih pravljic, ter se razgleduje po še neprevedeni literaturi in jo za uro pravljic prevaja sam iz različnih jezikov (angleškega, nemškega, francoskega, italijanskega, španskega ...).

- **Posebnosti ure pravljic v splošni knjižnici**

1. Cilji: spodbujanje estetskega doživljanja mladih, vzgoja za knjigo, za obisk knjižnice in za srečevanje s kakovostno mladinsko literaturo;
2. Pripovedovalec: mladinski knjižničar, ki pozna mladinsko literaturo in je redno v stiku s svojimi obiskovalci;
3. Okoliščine: mladinski oddelki splošnih knjižnic (pravljicne sobe, pravljicni koticiki, pripovedna območja ...);
4. Program: oblikuje ga knjižničar/pravljičar;
5. Občinstvo: otroci, starši, družine iz bližnje okolice – vloga mladinskega oddelka;
6. Način izvajanja: pripovedovanje, interpretativno (glasno) branje, pripovedovanje na pamet, ob slikanici, z lutko, glasbo, gibom ..., z elementi celostne estetske vzgoje.

- **Namen posredovanja »žive besede« v splošni knjižnici na uri pravljic:**

1. otrokom nudi estetski užitek ob literarnih in likovnih umetniških stvaritvah;
2. in skupinsko izkušnjo ob doživljanju literature;
3. uvaja otroke v svet literature preko knjige in knjižnice;
4. pomaga k pripravi na branje, pri razumevanju socialnih odnosov in družbe nasploh;
5. spodbuja oklevajoče bralce, socialni in spoznavni razvoj, zanimanje za kulturno dediščino, razumevanje drugih kultur;
6. razvija pozornost, umetnost poslušanja, ustvarjalno domišljijo, literarni okus, besedišče.

3. izbor tekstov za pripovedovanje ali interpretativno branje na uri pravljic

Na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic je iz leta v leto več knjig, kar beležijo tudi naši vsakoletni Priročniki za branje kakovostnih mladinskih knjig, ki jih izdaja Pionirska - center za mladinsko književnost in knjižničarstvo pri MKL. V preteklem letu (2010) so izšle za otroke in mladino 1003 knjige, od tega leposlovnih, namenjenih starostni stopnji do 9. leta starosti, 574. Ker želimo knjižničarji/pravljičarji na urah pravljic promovirati kakovostno mladinsko knjigo, v Priročniku za branje kakovostnih mladinskih knjig vsako leto sproti označujemo tudi najbolj primerna in v praksi že preizkušena pravljicna besedila z geslom: za uro pravljic.

Otrokom v pravljíčni dobi od 4. do 10. leta starosti se ne zdi tako pomembno, ali jim knjižničar posreduje avtorske, ljudske, klasične ali sodobne pravljíce.

Anja Štefan je za letošnji Seminar slovenskega jezika, kulture in literature julija 2011, izvedla med predšolskimi otroki anketo o njihovem poznavanju pravljíc. » ... na vprašanje, ali poznajo še katero slovensko ljudsko pripoved, mnogo otrok ni odgovorilo. Vprašanje je bilo zanje – če jih z podvprašanji niso vodile učiteljice – prezahtevno, saj jih pri tej starosti še ne zanima klasificiranje pripovedi na slovenske in tuje ter na ljudske in avtorske, zanimajo jih predvsem zgodbe same.« (Štefan, 2011: 87)

Otrokom se ne zdi pomembno, ali zgodbo pripovedujemo ob slikanici (pogost način pripovedovanja v knjižnici, namenjen mlajšim otrokom) ali jo izberemo iz debelejšega izbora - ilustrirane knjige ali zbirke pravljíc. Ne zdi se jim niti tako pomembno, ali jo pripovedujemo ali beremo. Važno je, da izberemo dobro zgodbo in da jo prepričljivo posredujemo.

Izbrati pravo zgodbo za glasno branje ali pripovedovanje pa tudi za knjižničarja/pravljíčarja ni lahko delo. Poiskati mora namreč takšno zgodbo, ki jo bo lahko sproščeno in doživeto posredoval svojim poslušalcem. Pripovedovalčevo iskanje prave zgodbe je zato dejavnost, ki jo ne gre omejevati s temami ali programi, ki so mu vsiljene od zunaj: zgodbo mora izbrati iz svojih notranjih nagibov in jo interpretirati na sebi lasten način.

Bolj kot dilema pripovedovati ljudsko ali avtorsko pravljico, knjižničarja/pravljíčarja zaposluje iskanje takšne pravljíčne/zgodbene strukture, ki zagotavlja učinkovito pripovedovanje. Tako se v praksi pokaže, da so nekatere, še posebej avtorske pravljíce, ki so zelo artistično zastavljene, bolj primerne za branje kot za pripovedovanje in jih je iz spoštovanja do avtorjevega osebnega sloga bolje brati ali skoraj v celoti pripovedovati na pamet.

Ljudske pravljíce, ki so že po svoji strukturi primernejše za pripovedovanje (zlasti izbori in priredbe za otroke), so dobrodošla izbira zlasti za pripovedovalca začetnika. Knjižničar, ki pozna več variant iste ljudske pravljíce, pa se bo odločil za eno izmed različic, ki je pripovedno najbolj učinkovita.

Otroka v pravljíčni dobi (od 4. do 10. leta) enako pritegne tudi sodobna realistična pripoved, zgodba brez fantazijskih elementov, pravljíčno učinkovita pa je lahko celo poučna knjiga (na primer o letalih, vlakih, zanimivih živalih), saj jo otroci doživljajo kot zgodbo. Pripovedovalčev izbor pa lahko vključuje tudi druge zvrsti/vrste: poezijo, dramatiko, morda za pokušino tudi predstavitev leposlovnega besedila, ki je preneseno na neknjižne medije.

- **Knjižničar/pravljíčar v splošni knjižnici lahko za uro pravljíc izbira med:**

1. ljudsko pravljico, klasično umetno pravljico, sodobno umetno pravljico,
2. realistično pripovedjo, drugimi literarnimi zvrstmi (poezijo, dramatiko),
3. slikanico, zbirko pravljíc ali zgodbic, daljšo pripovedjo, ki jo posreduje v nadaljevanjih
4. poučno knjigo,
5. neknjižnim gradivom.

- **Značilnosti dobro pripovedljive zgodbe so:**

1. Zanimiva/inovativna tema;
2. dobro izpeljana zgodba z razvidnim potekom dogodkov in s klasično sintetično zgradbo (zaplet, vrh in pomirljiv konec) brez liričnih opisov, zastranitev, vzporednih zgodb, razmišljanj, komentarjev;
3. živahen, dinamičen pripovedni stil;
4. izčiščen in ne prezahteven jezik;
5. verjetna karakterizacija likov;
6. dobri dialogi;
7. humor;
8. ustreznost glede na otrokovo starost in interes.

4. priprava na posredovanje »žive besede« v splošni knjižnici

V zvezi s pripravo na posredovanje »žive besede« v knjižnici je naravnost občudovanja vredno spoštovanje dela pravljíčarja, ki se zdi danes kar nezamisljiv ideal. Samo en primer iz tistega »pravljíčnega časa«: iz priporočila Priprav na ure pravljíc, internega gradiva Mariborske knjižnice avtorice Darje Kramberger, ki seže v leto 1973, in je objavljen v zborniku ob petdesetletnici Mariborske knjižnice (Gaser, 2006: 92), razberemo izrazito razumevanje in podporo v prid brušenja umetniške podobe pripovedovanja pravljíc:

"Predlagam, da se ji (pripovedovalki Anki Kumer) v urniku dela tedensko določi pet ur za pripravo na ure pravljíc, od tega na vsak način dve uri dela doma, to se pravi, da pride dve uri kasneje v knjižnico ali odide dve uri prej domov. Ti dve uri sta nujno potrebni za zvočno obdelavo pripovedovanja, pripovedovalka mora glasno vaditi, da izlušči vsebinske poudarke, stavčne in v odstavkih, prilagoditi mora višino in jačino glasu, glavni učinek pripovedovanja je odvisen prav od te priprave."

Pripovedovanje je umetnost, ki kot vse ostale umetnosti zahteva čas, poznavanje tehnike pripovedovanja in izkušnje. Bolj ko je skupina poslušalcev neznana, bolj ko je odnos med pripovedovalcem in poslušalcem formalen, več priprave in izkušenj pripovedovalec potrebuje za pripovedovanje. Strokovna literatura priporoča za pripravo na pripovedovanje nove pravljíce kar 6–8 ur, kar za knjižničarje/pravljíčarje pomeni precej dela tudi doma.

- **knjižničar/pravljčar mora pri pripravi na uro pravljic upoštevati pomen:**

Izbora besedila: spremljanje in branje ter izbiranje kakovostne slovenske izvirne in prevedene ter še ne prevedene leposlovne literature, poznavanje in spremljanje literarnih trendov, nagrad v mladinskem leposlovju; pripravljane izbora primernih besedil za pripovedovanje.

Priprave programa: določitev števila pravljic, načina interpretacije, spremnih dejavnosti med posameznimi pravljicami, motivacijske spodbude za poslušanje, izbor obknjižnih dejavnosti.

Priprave besedila: Prevajanje iz različnih tujih jezikov, branje (tiho, glasno), kartoteka osnovnih značilnosti zgodbe, analiza teksta (zgodba, sporočilnost, slog, besedišče ...), pomnjenje zgodbe po delih, natančen popis govornih sredstev za interpretacijo oziroma "koreografija" teksta.

Priprave pripovedovalca: Tehnike in vaje za sproščanje pripovedovalčevega govornega aparata; tehnike in vaje dihanja in telesnega sproščanja.

Priprave prostora: priprava pravljčarske sobe, izbranih knjig za pripovedovanje in knjig, ki podpirajo in razširjajo izbor, priprava različnih obredov, ki motivirajo za poslušanje (pravljčni zvonček, lučka želja, iskanje pravljčne tišine ...).

- **Tehnika pomnjenja zgodbe:**

1. Pripovedovalec razdeli zgodbo v več posameznih ključnih prizorov, tako da celotno zgodbo »razpozna« kakor niz sličic, ki mu pomagajo pri obnovitvi zgodbe. Potek zgodbe si lahko skicira na list in si ga postopoma vtisne v spomin. Pripovedovanje ob slikanici to metodo močno olajša, saj so ključni prizori zgodbe že upodobljeni.
2. Poslušanje zgodbe pomaga pripovedovalcu oblikovati svojo pripravo ob glasovni interpretaciji profesionalnega igralca, tako da se zave vseh glasovnih možnosti, ki jih ponuja profesionalno pripovedovanje (npr. Stane Sever: Vžigalnik).
3. Začetniku je morda v korist tudi videoposnetek lastnega pripovedovanja, da pokaže njegove pomanjkljivosti: gestikuliranja, gledališčenja, ipd.
4. Vsekakor je začetniku v pomoč, da si za vsako zgodbo zabeleži njen kratek opis: naslov, avtorja, vir, čas, potreben za glasno branje, osebe, prizorišča, povzetek vsebine, starostno skupino, ki ji je zgodba namenjena.
5. Pravljčar najprej prebere zgodbo zase, nato poglobljeno, s koncentracijo. O zgodbi razmisli, jo analizira, jo ponotranji. Premisli, kaj želi podeliti z otroki (humor, nonsens, lepoto, problematiko, temo ...). Tekst je treba glasno prebrati nekajkrat, izmeriti čas glasnega branja. Nato se pripovedovalec začne učiti pripovedovanja po delih. Predela potek zgodbe, njen zaplet, razplet, vloge posameznih karakterjev, njihov konflikt, imena, zanimive besede ...
6. Posveti se tudi stilu pripovedi, njenemu ritmu, pomembnim frazam, zgradbi stavkov, nevsakdanjim izrazom, pomembni so tipični začetki in konci zgodb.
7. Pripovedovalec si počasi in skozi leta izgrajuje svoj železni repertoar, zato umetnost pripovedovanja žlahtni na dolgi rok. Najbolje je, če ima poleg novih pri roki ves čas tudi zgodbe, ki jih lahko pove kadar koli.

- **»Koreografija besedila« - zaznamki in označbe za interpretacijo besedila:**

1. hitrost govora (tempo) – počasen, hiter (akcije, opisi);
2. glasnost: tiho, glasno, zelo glasno;
3. intonacija ali govorna melodija (povedno, vprašalno, vzključno);
4. barva glasu (prsni, srednji, čelni) register;
5. premori, njihovo število, dolžina, odsotnost, zamolki, tišina - premori so zlasti učinkoviti pred odločilnimi dogodki, pred pomembnimi besedami;
6. poudarjene besede – tiste, ki so nosilke pomena;
7. naglas glede na knjižno normo ali ritem, metrum, rimo;
8. govorna dramaturgija – glasovno usmerjena k vrhu pripovedi;
9. neverbalni nebesedni znaki – mimika obraza, telesa.

- **Priprava pripovedovalca na pripovedovanje**

Za pripovedovalca je najpomembnejši glas kot njegov delovni inštrument, zato je poglavje o uporabi govornega aparata, zlasti o tem, kako lahko z njegovo uglašeno in funkcionalno izrabo vplivamo na pripovedovanje, izrednega pomena. Nič manj tudi skrb za pravilno telesno držo, telesno sproščenost, optimalno telesno napetost (eotonus) ter pravilno dihanje. Funkcija glasu in pravilna artikulacija, pa tudi pomen mimike in gestike ter njihova uporaba v govoru, sta pomembna elementa interpretacije. Fiziologija govora predlaga nekaj tehnik in vaj, ki pripovedovalcu pomagajo ohranjati govorni aparat v dobri kondiciji. Tu lahko pomagajo različne tehnike dihanja, (npr. jogijevo dihanje, različne pranajame), vaje za govorni aparat (za jezik in ustnice) ter ne nazadnje različne vaje telesnega sproščanja.

5. izvedba ure pravljic / izvedba pripovedovanja ali interpretativnega branja

Za samo dejavnost je najboljša, če pravljčarsko uro izvaja pravljčar/knjižničar in ne zunanji izvajalec. Gostujoči pravljčar ni dovolj vpet v delo na mladinskem oddelku, ne spremlja literature za otroke in siceršnjega dogajanja v knjižnici, otroci ga ne poznajo, mu težje zaupajo in se nanj počasneje navežejo. Urejen status mladinskega knjižničarja in knjižničarja/pravljčarja bi

tudi uspešneje upravičeval posebno skrb za otroke kot obiskovalce knjižnic ter obstoj mladinskih oddelkov in njihovo vlogo v lokalnem okolju. Na kaj vse mora pravljíčar pomisliti, preden izvede uro pravljič, je rezultat praktičnih izkušenj pri delu z mladimi, zlasti pri organiziranju te dejavnosti, pripravi prostora, veččinah komuniciranja, sposobnosti improviziranja, vzgoji k pozornosti in za poslušanje. Pripovedovanje zgodb na uri pravljič je namreč individualna umetnost, za katero ni enoznačnega recepta, kako jo izvajati.

- **Vzgoja za pozornost in poslušanje**

1. Ura pravljič se največkrat izvaja v pravljíčni sobi ali na posebnem, za to določenem pripovedovalskem območju knjižnice, kjer sta zagotovljena mir in intimno, sproščeno vzdušje.
2. Pravljíčar mora imeti dovolj časa, da pripravi prostor, po zaključku ure pravljič pa prav toliko časa, da pospravi prostor in poklepeta z obiskovalci. Priprava prostora vključuje razmislek, kako bo razporedil sedeže, npr. v polkrogu za večje skupine ali ob mizi, če gre za manjše skupine (blazinice za poslušanje niso najboljša izbira). Pravljíčar ob skupini manjših otrok (do 15), povečini sedi, še posebno če pripoveduje ob slikanici. Kadar gre za večjo skupino (do 30), je bolje, da pripoveduje stoje. Prostor mora imeti garderobo, kamor otroci odložijo knjige, igrače, sladkarije, da jih ne motijo pri poslušanju. Knjižničar pripravi mizo, polico, pano, na katero razpostavi knjige, ki so izbrane za pripovedovanje, kakšno cvetlično dekoracijo ali predmete, ki so del uvodnega obreda, s katerim otroke povabi k poslušanju.
3. Pred pripovedovanjem pojasni pravila »obnašanja« na pravljíčni uri.
4. Vsako zgodbo najprej na kratko predstavi ob knjigi, iz katere pripoveduje ali bere in tako spodbudi pozornost za poslušanje.
5. Ob pripovedovanju se zaveda odzivov svojih poslušalcev in jim prilagaja svoje pripovedovanje, poskuša vzpostaviti komunikacijo, ki mu zagotavlja pozornost in disciplino. S tem vzgaja k pozornosti za poslušanje, ki jo vzpostavlja z različnimi motivacijskimi in sprostitvenimi tehnikami za otroke.
6. Veščine komuniciranja in sposobnost improviziranja so ključne lastnosti dobrega pripovedovalca.
7. Obknjižne aktivnosti na uri pravljič niso nujne, ker so redko v pravi povezavi z zgodbo. Tudi pogovor ni nujen, morda je bolje nekaj časa posedeti v tišini, da se pravljíca »usede«.

6. pripovedovanje ob slikanici

Pravljíčna ura za mlajše otroke se v knjižnici tesno povezuje s knjigo, še posebej s slikanico, čeprav tak način pripovedovanja v knjižnici ni edina ali obvezna izbira. Zaradi svoje strukture: povezave likovnega in tekstovnega, omogoča pripovedovalcu posebno dinamično izvedbeno varianto, ki v pripovedovanje vključuje tudi sodelovanje poslušalcev, s pogovorom, opazovanjem ilustracij, komentiranjem, ugibanjem, skupinskim ponavljanjem delov besedila, ki včasih preide v petje, včasih v skupinski gib, ilustracije pa pripovedovalcu tudi mimo skopo odmerjenega teksta ponujajo dovolj svobode za pripovedovalsko interpretacijo.

Za pripovedovanje ob slikanici je nujno poznavanje tehnike, ki jo je, prav tako kot prosto pripovedovanje, potrebno vaditi. Glede na različne slikaniške tipe se pripovedovanje ob slikanici lahko zelo razlikuje. Vendar je pripovedovanje ob slikanici lahko zelo učinkovito, v nekaterih primerih celo bolj kot klasično pripovedovanje. Na pripovedovanje ob slikanici se je treba temeljito pripraviti, posebno kar se tiče izbora dobrih slikanic, pri katerih je treba oceniti tudi njihovo likovno podobo. Način, kako slikanico držimo, jo listamo, pa kljub temu ostajamo v očesnem kontaktu s poslušalci, je bistveni del pripovedovanja ob knjigi. Pri listanju pazimo, da ne prehitimo z zgodbo in da jo uspešno povežemo tudi z ilustracijo.

Že zaradi svoje tehnike je pripovedovanje ob slikanici namenjeno manjšim skupinam, ni pa nujno, da tudi mlajšim otrokom. Za večje skupine otrok je primernejše pripovedovanje ob projiciranih ilustracijah na večjem zaslonu ali platnu, za kar pa je potrebna dodatna priprava.

- **Pripovedovanje ob slikanici za manjše otroke (do štirih let)**

To je pripovedovanje ob dobro izbrani igralni knjigi (kartonki ali slikanici z malo preprostega besedila), ki omogoča usvajanje besednega zaklada, prvo socialno učenje ipd. Uro pravljič tako lahko povezujemo z glasbo, prstnimi igrami, otroka spremljajo odrasli, ki se ob pravljičah z otrokom igrajo. Časovno so praviloma takšne ure pravljič krajše in se prilagajajo starosti otrok.

- **Pripovedovanje ob interaktivni /poučno-leposlovni slikanici**

Ta tip slikanice predvideva vključevanje poslušalcev, zgodbo namreč poslušalci sooblikujejo skupaj s pripovedovalcem, skupaj pa ustvarjajo tudi pravljíčno uro. Ta tehnika je dobrodošla pri vzgajanju pozornega poslušanja (recimo s ponavljanjem fraz ali refrena, z ugibanjem, komentiranjem, iskanjem detajlov, štetjem, prepoznavanjem črk ipd.) Tovrstno pripovedovanje je uspešno ob tridimenzionalnih (pop up) slikanicah, poučno-leposlovnih slikanicah, interaktivnih slikanicah, ki premorejo zelo raznolike in presenetljive likovno-besedne efekte.

- **Pripovedovanje ob slikanici za posebne skupine otrok**

Otrokom z motnjami v duševnem razvoju, ki se težje osredotočajo na samo pripovedovanje ali otrokom v bolnišnici, ki imajo morda manj koncentracije, poslušanje olajšamo ob skrbno izbrani slikanici, ki fokusira pozornost tudi na slikaniško vizualno podobo in na njene posamezne detajle.

- **Pripovedovanje ob slikanici za starejše otroke**

Za starejše otroke so zanimive likovno-literarne preobleke, oziroma parodije klasičnih pravljic (ki jih otroci že poznajo). To so lahko že daljše in tudi zahtevnejše pripovedi, ob katerih bodo starejši otroci občudovali tudi likovno podobo. Pripovedovanje ob slikanici za otroke je tako dober primer književne vzgoje, ob kateri lahko primerjamo različna že znana besedila in njihove inovativne izpeljave, žanre, jezikovne predelave in medbesedilnost.

7. Kakšna je razlika med profesionalnim posredovalcem „žive besede“ in knjižničarjem/učiteljem/vzgojiteljem

Dejavnost posredovanja »žive besede« na uri pravljic v knjižnici lahko primerjamo z vsakdanjo duhovno hrano in ne s prazničnim kosilom. Za takšne priložnosti povabimo v knjižnico profesionalne izvajalce: igralce, pripovedovalce, lutkarje, gledališnike ... Pripovedovanje zgodb na uri pravljic je individualna umetnost, za katero ni enoznačnega recepta, kako jo izvajati.

Ameriška knjižničarka z začetka 20. stoletja, Mary Gould Davis, je opredelila dve vrsti pripovedovalcev:

Umetniški pripovedovalec ima dramatičen stil, je gledališko in glasovno izurjen, premore odrsko navzočnost in uživa v tem, da pripoveduje zgodbe številnemu občinstvu.

„Pripovedovalec za otroke“ bolj uživa v tem, da pripoveduje intimni, manjši in znani skupini otrok v neformalnem „družinskem“ vzdušju.

Ali kakor pravi ena prvih poklicnih pripovedovalk zgodb Marie Shedlock:

„... Taka interpretativna umetnost je podobno kot glasbena in likovna subtilna in izzivalna hkrati. Da bi izpopolnil umetnost pripovedovanja lahko nekdo porabi leta študija in primerjav, „popotovanj“ po deželah, iz katerih zgodbe prihajajo, leta študija skritih možnosti človeškega glasu - intonacije poudarkov in uporabe premorov.

Ampak ker otrokom ni najpomembnejši pripovedovalec, temveč sama zgodba, bo lahko [knjižničar/učitelj] tudi brez te vrhunske izpiljenosti našel v pravem trenutku pravo knjigo, povedal pravo zgodbo in zadržal otroke pri pozornem poslušanju.“

(Greene, 2010: 106)

Literatura:

1. BAKER, Augusta: Storytelling : art & technique / by Augusta Baker and Ellin Greene. - New York ; London : R. R. Bowker, 1977.
2. GAJSER, Zdenka: Svet pravljic. V: Splet znanja in domišljije : zbornik ob petdesetletnici mladinskega knjižničarstva v Mariboru : 1953-2003 / [uredili Darja Kramberger, Maja Logar]. Maribor : Mariborska knjižnica, 2006.
3. GREENE, Ellin: Storytelling : art and technique / Ellin Greene and Janice M. Del Negro ; foreword by Jack Zipes. - 4th ed. - Santa Barbara (California) ; Denver (Colorado) ; Oxford (England) : Libraries Unlimited, 2010.
4. KOBÉ, Marjana: Ure pravljic, kje ste? V: Pionirji smo tudi mi – knjižničarji. Ljubljana: izbor prispevkov knjižničarjev Pionirske knjižnice v Ljubljani. Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, 1998, str. 22-25.
5. KOBÉ, Marjana: Sodobna pravljica. Otroci in knjige 47 (1999), 48 (1999), 49 (2000), 50 (2000)
6. KOLOKVIJ o umetniškem govoru (2000 ; Ljubljana)
7. Zbornik / Kolokvij o umetniškem govoru, 13. april 2000 ; [uredila Katja Podbevšek in Tomaž Gubenšek]. - Ljubljana : Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Katedra za odrski govor in umetniško besedo, 2000 (Ljubljana : Present).
8. PIONIRJI smo tudi mi - knjižničarji: izbor prispevkov knjižničarjev Pionirske knjižnice v Ljubljani : [ob 50-letnici Pionirske knjižnice v Ljubljani]. Ljubljana: Knjižnica Otona Župančiča, enota Pionirska knjižnica, 1998.
9. PODBEVŠEK, Katarina: Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi / Katarina Podbevšek. - Ljubljana : Slavistično društvo Slovenije, 2006 (Ljubljana : Birografika Bori). - 305 str. : ilustr. ; 23 cm. - (Slavistična knjižnica / Slavistično društvo Slovenije ; 11)
10. RODARI, Gianni: Srečanje z domišljijo. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996. (Zbirka otrok in knjige).
11. ŠIRCELJ, Martina, Kobe, Marjana, Gerlovič, Alenka: Ura pravljic. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1972. (Zbirka Otroci in knjige).
12. ŠTEFAN, Anja: Pravljice, ki jih mladi straši pripovedujejo, pravljice, ki jih otroci poznajo / Anja Štefan. - Literatura: str. 89-90. - Izvleček v slov. in angl. V: Družina v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi / 47. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Ljubljana, 27. 6.-15. 7. 2011. - Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2011
13. TANCER Kajnih, Darka: Slovenska pravljica po drugi svetovni vojni. Otroci in knjige 36 (1993), 38 (1994) 39-40 (1995).
14. TELLING the tale - a storytelling guide / edited by Liz Weir. - Birmingham : The Library Association : Youth Libraries Group, 1988. - 36 str. : ilustr. ; 24 cm